

FAMILIA ȘI CĂSĂTORIA

ÎN NOUL COD CIVIL AL ROMÂNIEI

Noul Cod Civil intră în vigoare la 1 octombrie 2011

Codul civil este un act normativ care cuprinde cele mai importante reglementări referitoare la raporturile dintre persoanele fizice și juridice private, inclusiv statul, atunci când acesta participă la raporturi juridice în calitate de persoană privată.

Conform articolului 258 din noul Cod Civil, **familia** se întemeiază pe:

- căsătoria liber consimțită între soți (prin *soți* se înțelegându-se bărbatul și femeia uniți prin căsătorie),
- pe egalitatea celor doi soți,
- precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor.

Familia are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului, acesta din urmă fiind obligat să sprijine, prin măsuri economice și sociale, încheierea căsătoriei, precum și dezvoltarea și consolidarea familiei.

LOGODNA

1. Încheierea logodnei
2. Ruperea logodnei

CĂSĂTORIA

1. Încheierea căsătoriei
 1. *Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei*
 2. *Formalități pentru încheierea căsătoriei*
 3. *Formalități ulterioare încheierii căsătoriei*
2. Nulitatea căsătoriei
 1. *Nulitatea absolută a căsătoriei*
 2. *Nulitatea relativă a căsătoriei*
 3. *Efectele nulității căsătoriei*
3. Drepturile și îndatoririle personale ale soților
4. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților
 1. *Regimul matrimonial*
 2. *Efecte*
 3. *Reprezentarea*
 4. *Independența*
 5. *Dreptul la informare*
 6. *Încetarea regimului patrimonial*
5. Locuința familiei
6. Cheltuielile căsătoriei
7. Desfacerea căsătoriei
 1. *Cazurile de divorț*
 2. *Efectele divorțului*

COPIII

LOGODNA

Potrivit articolului 266 din Noul Cod Civil, **logodna este promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria și se poate încheia doar între bărbat și femeie.**

Încheierea logodnei

Încheierea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă. Încheierea căsătoriei nu este condiționată de încheierea logodnei.

Dispozițiile privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei sunt aplicabile în mod corespunzător, cu excepția avizului medical și a autorizării organului administrativ competent.

Ruperea logodnei

Logodnicul care rupe logodna nu poate fi constrâns să încheie căsătoria. Ca și încheierea logodnei, ruperea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă.

În cazul ruperii logodnei, sunt supuse restituirii darurile pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, cu excepția darurilor obișnuite. Dreptul la acțiune se prescrie într-un an de la ruperea logodnei. Darurile se restituie în natură sau, dacă aceasta nu mai este cu putință, în măsura îmbogățirii. Obligația de restituire nu există dacă logodna a încetat prin moartea unuia dintre logodnici.

Partea care rupe logodna în mod abuziv, precum și partea care, în mod culpabil, l-a determinat pe celălalt să rupă logodna poate fi obligată la despăgubiri pentru cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, în măsura în care au fost potrivite cu împrejurările, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate. Dreptul la acțiune se prescrie într-un an de la ruperea logodnei.

CĂSĂTORIA

Potrivit articolului 259 din Noul Cod Civil, **căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii.** Bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători în scopul de a întemeia o familie. Celebrarea religioasă a căsătoriei poate fi făcută numai după încheierea căsătoriei civile.

Încheierea căsătoriei

1. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei

- Căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora (art. 271).
- Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani (art. 272)
 - Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi, sau, după caz, a tutorelui, și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului. Dacă unul dintre părinți este decedat sau se află în

imposibilitate de a-și manifesta voința, încuviințarea celuilalt părinte este suficientă. De asemenea, în condițiile art. 398, este suficientă încuviințarea părintelui care exercită autoritatea părintească. Dacă nu există nici părinți, nici tutore care să poată încuviința căsătoria, este necesară încuviințarea persoanei sau a autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești.

➤ Căsătoria este interzisă:

- pentru persoana care este deja căsătorită (art. 273)
- între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv (Art. 274). Pentru motive temeinice, căsătoria între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea poate fi autorizată de instanța de tutelă în a cărei circumscripție își are domiciliul cel care cere încuviințarea. Instanța se va putea pronunța pe baza unui aviz medical special dat în acest sens. Aceste dispoziții sunt aplicabile și în cazul rudeniei din adopție.

- între tutore și persoana minoră care se află sub tutela sa (art. 275)
- pentru alienatul mintal și debilul mintal (art. 276)
- între persoane de același sex (art. 277). Căsătoriile între persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate, fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România. Este de reținut că nici parteneriatele civile între persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.

2. Formalități pentru încheierea căsătoriei

Conform articolului 279, căsătoria se celebrează de către ofițerul de stare civilă, la sediul primăriei. Prin excepție, căsătoria se poate celebra, cu aprobarea primarului, de către un ofițer de stare civilă de la o altă primărie decât cea în a cărei rază teritorială domiciliază sau își au reședința viitorii soți, cu obligativitatea înștiințării primăriei de domiciliu sau de reședință a viitorilor soți, în vederea publicării.

Având în vedere că dispozițiile legale prin care este oprită căsătoria celor care suferă de anumite boli rămân aplicabile, căsătoria nu se încheie dacă viitorii soți nu declară că și-au comunicat reciproc starea sănătății lor.

Cei care vor să se căsătorească vor face personal declarația de căsătorie, potrivit legii, la primăria unde urmează a se încheia căsătoria. În cazurile prevăzute de lege, declarația de căsătorie se poate face și în afara sediului primăriei. Atunci când viitorul soț este minor, părinții sau, după caz, tutorele vor face personal o declarație prin care încuviințează încheierea căsătoriei. Dacă unul dintre viitorii soți, părinții sau tutorele nu se află în localitatea unde urmează a se încheia căsătoria, ei pot face declarația la primăria în a cărei rază teritorială își au domiciliul sau reședința, care o transmite, în termen de 48 de ore, la primăria unde urmează a se încheia căsătoria.

Potrivit articolului 281, în declarația de căsătorie, viitorii soți vor arăta că nu există niciun impediment legal la căsătorie și vor menționa numele de familie pe care îl vor purta în timpul căsătoriei, precum și regimul matrimonial ales. Viitorii soți pot conveni să-și păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricărui dintre ei sau numele lor reunite. De asemenea, un soț poate să-și păstreze numele de dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite. Odată cu declarația de căsătorie, cei doi soți vor prezenta dovezile cerute de lege pentru încheierea căsătoriei.

În aceeași zi cu primirea declarației de căsătorie, ofițerul de stare civilă dispune publicarea acesteia, prin afișarea în extras, într-un loc special amenajat la sediul primăriei și pe pagina de internet a acesteia unde urmează să se încheie căsătoria și, după caz, la sediul primăriei unde celălalt soț își are domiciliul sau reședința. Extrasul din declarația de căsătorie cuprinde, în mod obligatoriu: data afișării, datele de stare civilă ale viitorilor soți și, după caz,

încuviințarea părinților sau a tutorelui, precum și înștiințarea că orice persoană poate face opoziție la căsătorie, în termen de 10 zile de la data afișării.

Căsătoria se încheie după 10 zile de la afișarea declarației de căsătorie, termen în care se cuprind atât data afișării, cât și data încheierii căsătoriei. Primarul municipiului, al sectorului municipiului București, al orașului sau al comunei unde urmează a se încheia căsătoria poate să încuviințeze, pentru motive temeinice, încheierea căsătoriei înainte de împlinirea termenului prevăzut la alin. (3).

În cazul în care căsătoria nu s-a încheiat în termen de 30 de zile de la data afișării declarației de căsătorie sau dacă viitorii soți doresc să modifice declarația inițială, trebuie să se facă o nouă declarație de căsătorie și să se dispună publicarea acesteia.

Potrivit articolului 285, orice persoană poate face opoziție la căsătorie, dacă există un impediment legal sau dacă alte cerințe ale legii nu sunt îndeplinite. Opoziția la căsătorie se face numai în scris, cu arătarea dovezilor pe care se întemeiază.

Ofițerul de stare civilă refuză să celebreze căsătoria dacă, pe baza verificărilor pe care este obligat să le efectueze, a opozițiilor primite sau a informațiilor pe care le deține, în măsura în care acestea din urmă sunt notorii, constată că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

Conform articolului 287, viitorii soți sunt obligați să se prezinte împreună, la sediul primăriei, pentru a-și da consimțământul la căsătorie în mod public, în prezența a 2 martori, în fața ofițerului de stare civilă. Cu toate acestea, în cazurile prevăzute de lege, ofițerul de stare civilă poate celebra căsătoria și în afara sediului serviciului de stare civilă, cu respectarea celorlalte condiții menționate mai sus.

Persoanele care aparțin minorităților naționale pot solicita celebrarea căsătoriei în limba lor maternă, cu condiția ca ofițerul de stare civilă sau cel care oficiază căsătoria să cunoască această limbă.

Martorii atestă faptul că soții și-au exprimat consimțământul.

- Nu pot fi martori la încheierea căsătoriei incapabilii, precum și cei care din cauza unei deficiențe psihice sau fizice nu sunt apti să ateste consimțământul dat de cei doi soți.

- Martorii pot fi și rude sau afini, indiferent de grad, cu oricare dintre viitorii soți.

Potrivit articolului 289, căsătoria este încheiată în momentul în care, după ce ia consimțământul fiecăruia dintre viitorii soți, ofițerul de stare civilă îi declară căsătoriți.

3. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei

După încheierea căsătoriei, ofițerul de stare civilă întocmește, de îndată, în registrul actelor de stare civilă, actul de căsătorie, care se semnează de către soți, de cei 2 martori și de către ofițerul de stare civilă. Ofițerul de stare civilă face mențiune pe actul de căsătorie despre regimul matrimonial ales.

Căsătoria se dovedește cu actul de căsătorie și prin certificatul de căsătorie eliberat pe baza acestuia. Cu toate acestea, în situațiile prevăzute de lege, căsătoria se poate dovedi cu orice mijloc de probă.

Nulitatea căsătoriei

1. Nulitatea absolută a căsătoriei

- Potrivit articolului 293, este lovită de nulitate absolută căsătoria încheiată cu încălcarea dispozițiilor prevăzute la art. 271, 273, 274, 276 și art. 287 alin. (1) și anume:

- Căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora
 - Este interzisă încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită.
 - Este interzisă căsătoria între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv, interdicție ce se aplică și în cazul rudeniei din adopție.
 - Este interzis să se căsătorească alienatul mintal și debilul mintal
 - Viitorii soți sunt obligați să se prezinte împreună, la sediul primăriei, pentru a-și da consimțământul la căsătorie în mod public, în prezența a 2 martori, în fața ofițerului de stare civilă.
- În cazul în care soțul unei persoane declarate moarte s-a recăsătorit și, după aceasta, hotărârea declarativă de moarte este anulată, noua căsătorie rămâne valabilă, dacă soțul celui declarat mort a fost de bună-credință. Prima căsătorie se consideră desfăcută pe data încheierii noii căsătorii.
 - Căsătoria încheiată de minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani este lovită de nulitate absolută. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a născut ori a rămas însărcinată.
 - Căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, a intervenit conviețuirea soților, soția a născut sau a rămas însărcinată ori au trecut 2 ani de la încheierea căsătoriei.

Orice persoană interesată poate introduce acțiunea în constatarea nulității absolute a căsătoriei. Cu toate acestea, procurorul nu poate introduce acțiunea după încetarea sau desfacerea căsătoriei, cu excepția cazului în care ar acționa pentru apărarea drepturilor minorilor sau a persoanelor puse sub interdicție.

2. Nulitatea relativă a căsătoriei

Anularea căsătoriei poate fi cerută în termen de 6 luni.

- Potrivit articolului 297, este lovită de nulitate relativă căsătoria încheiată fără încuviințările sau autorizarea prevăzute la art. 272 alin. (2) și (4) și anume:
 - Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi, sau, după caz, a tutorelui, și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului.
 - În cazul părintelui care exercită autoritatea părintească este suficientă încuviințarea acestuia..

Nulitatea poate fi invocată numai de cel a cărui încuviințare ori autorizare era necesară. Termenul de 6 luni curge de la data la care cei a căror încuviințare sau autorizare era necesară pentru încheierea căsătoriei au luat cunoștință de aceasta. Nulitatea relativă a căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și autorizarea cerute de lege.
- Căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin eroare, prin dol sau prin violență. Eroarea constituie viciu de consimțământ numai atunci când privește identitatea fizică a viitorului soț. Termenul de 6 luni curge de la data încetării violenței sau, după caz, de la data la care cel interesat a cunoscut dolul ori eroarea. Căsătoria nu poate fi anulată dacă soții au conviețuit

timp de 6 luni de la data încetării violenței sau de la data descoperirii dolului ori a erorii.

- Este lovită de nulitate relativă căsătoria încheiată de persoana lipsită vremelnic de discernământ. Termenul de 6 luni curge de la data la care cel interesat a cunoscut lipsa vremelnică a discernământului. Căsătoria nu poate fi anulată dacă soții au conviețuit timp de 6 luni de la data încetării lipsei vremelnice a facultăților mintale.
- Căsătoria încheiată între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa, este lovită de nulitate relativă. Termenul de 6 luni curge de la data încheierii căsătoriei.

Dreptul la acțiunea în anulabilitate nu se transmite moștenitorilor. Cu toate acestea, dacă acțiunea a fost pornită de către unul dintre soți, ea poate fi continuată de către oricare dintre moștenitorii săi.

În toate cazurile, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, între timp:

- ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau
- dacă soția a născut ori a rămas însărcinată.

3. Efectele nulității căsătoriei

Potrivit articolului 304, soțul de bună-credință la încheierea unei căsătorii nule sau anulate păstrează, până la data când hotărârea judecătorească rămâne definitivă, situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă. Raporturile patrimoniale dintre foștii soți sunt supuse, prin asemănare, dispozițiilor privitoare la divorț.

Nulitatea căsătoriei nu are niciun efect în privința copiilor, care păstrează situația de copii din căsătorie.

În ceea ce privește drepturile și obligațiile dintre părinți și copii se aplică, prin asemănare, dispozițiile privitoare la divorț.

Hotărârea judecătorească de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei este opozabilă terțelor persoane, în condițiile legii. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei nu poate fi opusă unei terțe persoane împotriva unui act încheiat anterior de aceasta cu unul dintre soți, afară de cazul în care au fost îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de lege cu privire la acțiunea în nulitate ori anulabilitate sau terțul a cunoscut, pe altă cale, înainte de încheierea actului, cauza de nulitate a căsătoriei.

Drepturile și îndatoririle personale ale soților

- Soții hotărăsc de comun acord în tot ceea ce privește căsătoria.
- Soții își datorează reciproc respect, fidelitate și sprijin moral (art. 309, alin.1).
- Soții au îndatorirea de a locui împreună. Pentru motive temeinice, ei pot hotărî să locuiască separat (art. 309, alin. 2).
- Un soț nu are dreptul să cenzureze corespondența, relațiile sociale sau alegerea profesiei celuilalt soț (art. 310).
- Soții sunt obligați să poarte numele declarat la încheierea căsătoriei. Dacă soții au convenit să poarte în timpul căsătoriei un nume comun și l-au menționat în declarația de căsătorie, unul dintre soți nu poate cere schimbarea acestui nume pe cale administrativă, decât cu consimțământul celuilalt soț.

Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților

1. Regimul matrimonial

Potrivit articolului 312, viitorii soți pot alege ca regim matrimonial:

- comunitatea legală,
- separația de bunuri sau
- comunitatea convențională.

2. Efecte

Între soți, regimul matrimonial produce efecte numai din ziua încheierii căsătoriei.

Față de terți, regimul matrimonial este opozabil de la data îndeplinirii formalităților de publicitate prevăzute de lege, afară de cazul în care aceștia l-au cunoscut pe altă cale.

Neîndeplinirea formalităților de publicitate face ca soții să fie considerați, în raport cu terții de bună-credință, ca fiind căsătoriți sub regimul matrimonial al comunității legale.

3. Reprezentarea

Potrivit articolului 314, un soț poate să dea mandat celuilalt soț să-l reprezinte pentru exercitarea drepturilor pe care le are potrivit regimului matrimonial.

În cazul în care unul dintre soți se află în imposibilitate de a-și manifesta voința, celălalt soț poate cere instanței de tutelă încuviințarea de a-l reprezenta pentru exercitarea drepturilor pe care le are potrivit regimului matrimonial. Prin hotărârea pronunțată se stabilesc condițiile, limitele și perioada de valabilitate a acestui mandat. În afara altor cazuri prevăzute de lege, mandatul încetează atunci când soțul reprezentat nu se mai află în imposibilitate de a-și manifesta voința sau când este numit un tutore ori, după caz, un curator.

În mod excepțional, dacă unul dintre soți încheie acte juridice prin care pune în pericol grav interesele familiei, celălalt soț poate cere instanței de tutelă ca, pentru o durată determinată, dreptul de a dispune de anumite bunuri să poată fi exercitat numai cu consimțământul său expres. Durata acestei măsuri poate fi prelungită, fără însă a se depăși în total 2 ani. Hotărârea de încuviințare a măsurii se comunică în vederea efectuării formalităților de publicitate imobiliară sau mobilă, după caz.

Actele încheiate cu nerespectarea hotărârii judecătorești sunt lovite de nulitate relativă. Dreptul la acțiune se prescrie în termen de un an, care începe să curgă de la data când soțul vătămat a luat cunoștință de existența actului.

4. Independența

Dacă prin lege nu se prevede altfel, fiecare soț poate să încheie orice acte juridice cu celălalt soț sau cu terțe persoane. Fiecare soț poate să facă singur, fără consimțământul celuilalt, depozite bancare, precum și orice alte operațiuni în legătură cu acestea. În raport cu societatea bancară, soțul titular al contului are, chiar și după desfacerea sau încetarea căsătoriei, dreptul de a dispune de fondurile depuse, dacă prin hotărâre judecătorească executorie nu s-a decis altfel.

5. Dreptul la informare

Fiecare soț poate să îi ceară celuilalt să îl informeze cu privire la bunurile, veniturile și datoriile sale, iar în caz de refuz nejustificat se poate adresa instanței de tutelă. Instanța poate să îl oblige pe soțul celui care a sesizat-o sau pe orice terț să furnizeze informațiile cerute și să depună probele necesare în acest sens. Terții pot să refuze furnizarea informațiilor cerute atunci când, potrivit legii, refuzul este justificat de păstrarea secretului profesional. Atunci când informațiile solicitate de un soț pot fi obținute, potrivit legii, numai la cererea celuilalt soț, refuzul acestuia de a le solicita naște prezumția relativă că susținerile soțului reclamant sunt adevărate.

6. Încetarea regimului matrimonial

Potrivit articolului 319, regimul matrimonial încetează prin:

- constatarea nulității căsătoriei,

- anularea căsătoriei,
- desfacerea căsătoriei sau
- încetarea căsătoriei.

În timpul căsătoriei, regimul matrimonial poate fi modificat, în condițiile legii.

În caz de încetare sau de schimbare, regimul matrimonial se lichidează potrivit legii, prin bună învoială sau, în caz de neînțelegere, pe cale judiciară. Hotărârea judecatorească definitivă sau, după caz, înscrisul întocmit în formă autentică notarială constituie act de lichidare.

Locuința familiei

Potrivit articolului 321, locuința familiei este locuința comună a soților sau, în lipsă, locuința soțului la care se află copiii.

Oricare dintre soți poate cere notarea în cartea funciară, în condițiile legii, a unui imobil ca locuință a familiei, chiar dacă nu este proprietarul imobilului.

Niciunul dintre soți, chiar dacă este proprietar exclusiv, nu poate dispune fără consimțământul scris al celuilalt soț de drepturile asupra locuinței familiei.

De asemenea, un soț nu poate deplasa din locuință bunurile ce mobilează sau decorează locuința familiei și nu poate dispune de acestea fără consimțământul scris al celuilalt soț.

În cazul în care consimțământul este refuzat fără un motiv legitim, celălalt soț poate să sesizeze instanța de tutelă, pentru ca aceasta să autorizeze încheierea actului.

Soțul care nu și-a dat consimțământul la încheierea actului poate cere anularea lui în termen de un an de la data la care a luat cunoștință despre acesta, dar nu mai târziu de un an de la data încetării regimului matrimonial.

În lipsa notării locuinței familiei în cartea funciară, soțul care nu și-a dat consimțământul nu poate cere anularea actului, ci numai daune-interese de la celălalt soț, cu excepția cazului în care terțul dobânditor a cunoscut, pe altă cale, calitatea de locuință a familiei.

În cazul în care locuința este deținută în temeiul unui contract de închiriere, fiecare soț are un drept locativ propriu, chiar dacă numai unul dintre ei este titularul contractului ori contractul este încheiat înainte de căsătorie.

Potrivit articolului 324, *la desfacerea căsătoriei*, dacă nu este posibilă folosirea locuinței de către ambii soți și aceștia nu se înțeleg, beneficiul contractului de închiriere poate fi atribuit unuia dintre soți, ținând seama, în ordine, de:

- interesul superior al copiilor minori,
- de culpa în desfacerea căsătoriei și
- de posibilitățile locative proprii ale foștilor soți.

Soțul căruia i s-a atribuit beneficiul contractului de închiriere este dator să plătească celuilalt soț o indemnizație pentru acoperirea cheltuielilor de instalare într-o altă locuință, cu excepția cazului în care divorțul a fost pronunțat din culpa exclusivă a acestuia din urmă. Dacă există bunuri comune, indemnizația se poate imputa, la partaj, asupra cotei convenite soțului căruia i s-a atribuit beneficiul contractului de închiriere.

Atribuirea beneficiului contractului de închiriere se face cu citarea locatorului și produce efecte față de acesta de la data când hotărârea judecătorească a rămas definitivă.

Prevederile de mai sus se aplică în mod similar și în cazul în care bunul este proprietatea comună a celor 2 soți, atribuirea beneficiului locuinței conjugale producând efecte până la data rămânerii irevocabile a hotărârii de partaj.

Cheltuielile căsătoriei

Potrivit articolului 325, soții sunt obligați să-și acorde sprijin material reciproc. Ei sunt obligați să contribuie, în raport cu mijloacele fiecăruia, la cheltuielile căsătoriei, dacă prin convenție matrimonială nu s-a prevăzut altfel. Orice convenție care prevede că suportarea cheltuielilor căsătoriei revine doar unuia dintre soți este considerată nescrisă.

Munca oricărui dintre soți în gospodărie și pentru creșterea copiilor reprezintă o contribuție la cheltuielile căsătoriei.

Fiecare soț este liber să exercite o profesie și să dispună, în condițiile legii, de veniturile încasate, cu respectarea obligațiilor ce-i revin privind cheltuielile căsătoriei.

Soțul care a participat efectiv la activitatea profesională a celuilalt soț poate obține o compensație, în măsura îmbogățirii acestuia din urmă, dacă participarea sa a depășit limitele obligației de sprijin material și ale obligației de a contribui la cheltuielile căsătoriei.

Desfacerea căsătoriei

1. Cazurile de divorț

Potrivit articolului 373, divorțul poate avea loc:

- a) prin acordul soților, la cererea ambilor soți sau a unuia dintre soți acceptată de celălalt soț;
- b) atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă;
- c) la cererea unuia dintre soți, după o separare în fapt care a durat cel puțin 2 ani;
- d) la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

a) Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară

Conform articolului 374, divorțul prin acordul soților poate fi pronunțat indiferent de data încheierii căsătoriei și indiferent dacă există sau nu copii minori rezultați din căsătorie.

Divorțul prin acordul soților nu poate fi admis dacă unul dintre soți este pus sub interdicție.

Instanța este obligată să verifice existența consimțământului liber și neviciat al fiecărui soț.

b) Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială

Potrivit articolului 375, dacă soții sunt de acord cu divorțul și nu au copii minori, născuți din căsătorie sau adoptați, ofițerul de stare civilă sau notarul public de la locul căsătoriei sau al ultimei locuințe comune a soților poate constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților, eliberându-le un certificat de divorț, potrivit legii. Divorțul prin acordul soților nu poate fi admis dacă unul dintre soți este pus sub interdicție.

Dacă nu sunt îndeplinite condițiile de mai sus ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public respinge cererea de divorț. Împotriva refuzului ofițerului de stare civilă sau notarului public nu există cale de atac, dar soții se pot adresa cu cererea de divorț instanței de judecată, pentru a dispune desfacerea căsătoriei prin acordul lor sau în baza unui alt temei prevăzut de lege. Pentru repararea prejudiciului prin refuzul abuziv al ofițerului de stare civilă sau notarului public de a constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților și de a emite certificatul de divorț, oricare dintre soți se poate adresa, pe cale separată, instanței competente.

Cererea de divorț se depune de soți împreună. Ofițerul de stare civilă sau notarul public înregistrează cererea și le acordă un termen de 30 de zile pentru eventuala retragere a cererii de divorț. La expirarea acestui termen, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public verifică

dacă soții stăruie să divorțeze și dacă, în acest sens, consimțământul lor este liber și neviciat. Dacă soții stăruie în divorț, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public eliberează certificatul de divorț fără să facă vreo mențiune cu privire la culpa soților.

Dacă soții nu se înțeleg asupra numelui de familie pe care să îl poarte după divorț, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată.

Soluționarea cererilor privind alte efecte ale divorțului, asupra cărora soții nu se înțeleg, sunt de competența instanței judecătorești.

- Când cererea de divorț este depusă la primăria unde s-a încheiat căsătoria, ofițerul de stare civilă, după emiterea certificatului de divorț, face cuvenita mențiune în actul de căsătorie.
- În cazul depunerii cererii la primăria în a cărei rază teritorială soții au avut ultima locuință comună ofițerul de stare civilă emite certificatul de divorț și înaintează, de îndată, o copie certificată de pe acesta la primăria locului unde s-a încheiat căsătoria, spre a se face mențiune în actul de căsătorie.
- În cazul constatării divorțului de către notarul public, acesta emite certificatul de divorț și înaintează, de îndată, o copie certificată de pe acesta la primăria locului unde s-a încheiat căsătoria, spre a se face mențiune în actul de căsătorie.

c) Divorțul din culpă

Atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă, divorțul se poate pronunța dacă instanța stabilește culpa unuia dintre soți în destrămarea căsătoriei (art. 379, alin. 1). Cu toate acestea, dacă din probele administrate rezultă culpa ambilor soți, instanța poate pronunța divorțul din culpa lor comună, chiar dacă numai unul dintre ei a făcut cerere de divorț. Dacă soțul reclamant decedează în timpul procesului, moștenitorii săi pot continua acțiunea de divorț. Acțiunea continuată de moștenitori este admisă numai dacă instanța constată culpa exclusivă a soțului pârât.

La cererea unuia dintre soți, după o separare în fapt care a durat cel puțin 2 ani, divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului reclamant, cu excepția situației în care pârâtul se declară de acord cu divorțul, când acesta se pronunță fără a se face mențiune despre culpa soților (art. 379, alin. 2).

d) Divorțul din cauza stării sănătății unui soț

La cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei, desfacerea căsătoriei se pronunță fără a se face mențiune despre culpa soților (art. 381).

2. Efectele divorțului

a) Data desfacerii căsătoriei

Potrivit articolului 382, căsătoria este desfăcută din ziua când hotărârea prin care s-a pronunțat divorțul a rămas definitivă. Prin excepție, dacă acțiunea de divorț este continuată de moștenitorii soțului reclamant, căsătoria se socotește desfăcută la data decesului.

În cazul divorțului prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială, căsătoria este desfăcută pe data eliberării certificatului de divorț.

b) Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soți

Potrivit articolului 383, la desfacerea căsătoriei prin divorț, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. Instanța ia act de această înțelegere prin hotărârea de divorț. Pentru motive temeinice, justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al

copilului, instanța poate să încuviințeze ca soții să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei, chiar în lipsa unei înțelegeri între ei. Dacă nu a intervenit o înțelegere sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foștii soți poartă numele dinaintea căsătoriei.

Divorțul este considerat pronunțat împotriva soțului din a cărui culpă exclusivă s-a desfășurat căsătoria. Soțul împotriva căruia a fost pronunțat divorțul pierde drepturile pe care legea sau convențiile încheiate anterior cu terții le atribuie acestuia. Aceste drepturi nu sunt pierdute în cazul culpei comune sau al divorțului prin acordul soților.

c) Efectele divorțului cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți

Conform articolului 385, în cazul divorțului, regimul matrimonial încetează între soți la data introducerii cererii de divorț. Cu toate acestea, oricare dintre soți sau amândoi, împreună, în cazul divorțului prin acordul lor, pot cere instanței de divorț să constate că regimul matrimonial a încetat de la data separației în fapt.

Potrivit articolului 389, prin desfacerea căsătoriei, obligația de întreținere între soți încetează.

Soțul divorțat are dreptul la întreținere, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei. El are drept la întreținere și atunci când incapacitatea se ivește în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei, însă numai dacă incapacitatea este cauzată de o împrejurare în legătură cu căsătoria. Întreținerea se stabilește până la o pătrime din venitul net al celui obligat la plata ei, în raport cu mijloacele sale și cu starea de nevoie a creditorului. Această întreținere, împreună cu întreținerea datorată copiilor, nu va putea depăși jumătate din venitul net al celui obligat la plată.

Când divorțul este pronunțat din culpa exclusivă a unuia dintre soți, acesta nu beneficiază de prevederile de mai sus decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei.

În afara altor cazuri prevăzute de lege, obligația de întreținere încetează prin recăsătorirea celui îndreptățit.

Conform articolului 390, în cazul în care divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze, atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită. Prestația compensatorie se poate acorda numai în cazul în care căsătoria a durat cel puțin 20 de ani. Soțul care solicită prestația compensatorie nu poate cere de la fostul său soț și pensie de întreținere.

Prestația compensatorie nu se poate solicita decât odată cu desfacerea căsătoriei. La stabilirea prestației compensatorii se ține seama atât de resursele soțului care o solicită, cât și de mijloacele celuilalt soț din momentul divorțului, de efectele pe care le are sau le va avea lichidarea regimului matrimonial, precum și de orice alte împrejurări previzibile de natură să le modifice, cum ar fi vârsta și starea de sănătate a soților, contribuția la creșterea copiilor minori pe care a avut-o și urmează să o aibă fiecare soț, pregătirea profesională, posibilitatea de a desfășura o activitate producătoare de venituri și altele asemenea.

Prestația compensatorie poate fi stabilită în bani, sub forma unei sume globale sau a unei rente viagere, ori în natură, sub forma uzufructului asupra unor bunuri mobile sau imobile care aparțin debitorului. Renta poate fi stabilită într-o cotă procentuală din venitul debitorului sau într-o sumă de bani determinată. Renta și uzufructul se pot constitui pe toată durata vieții celui care solicită prestația compensatorie sau pentru o perioadă mai scurtă, care se stabilește prin hotărârea de divorț.

Instanța, la cererea soțului creditor, poate obliga pe soțul debitor să constituie o garanție reală sau să dea cauțiune pentru a asigura executarea rentei.

Potrivit articolului 394, instanța poate mări sau micșora prestația compensatorie, dacă se modifică, în mod semnificativ, mijloacele debitorului și resursele creditorului. În cazul în

care prestația compensatorie constă într-o sumă de bani, aceasta se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației.

Prestația compensatorie încetează prin decesul unuia dintre soți, prin recăsătorirea soțului creditor, precum și atunci când acesta obține resurse de natură să îi asigure condiții de viață asemănătoare celor din timpul căsătoriei.

Potrivit articolului 388, distinct de dreptul la prestația compensatorie soțul nevinovat, care suferă un prejudiciu prin desfacerea căsătoriei, poate cere soțului vinovat să-l despăgubească. Instanța de tutelă soluționează cererea prin hotărârea de divorț.

d) Efectele divorțului cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori

Instanța de tutelă hotărăște, odată cu pronunțarea divorțului, asupra raporturilor dintre părinții divorțați și copiii lor minori, ținând seama de interesul superior al copiilor, de concluziile raportului de anchetă psiho-socială, precum și, dacă este cazul, de învoiala părinților, pe care îi ascultă.

Conform articolului 397, după divorț, autoritatea părintească revine în comun ambilor părinți, afară de cazul în care instanța decide altfel.

- Dacă există motive întemeiate, având în vedere interesul superior al copilului, instanța hotărăște ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de către unul dintre părinți. Celălalt părinte păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția sau la căsătoria acestuia.
- În mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora sau într-o instituție de ocrotire. Acestea exercită drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului.

Instanța stabilește dacă drepturile cu privire la bunurile copilului se exercită de către părinți în comun sau de către unul dintre ei.

În lipsa înțelegerii dintre părinți sau dacă aceasta este contrară interesului superior al copilului, instanța de tutelă stabilește, odată cu pronunțarea divorțului, locuința copilului minor la părintele cu care locuiește în mod statornic.

- Dacă până la divorț copilul a locuit cu ambii părinți, instanța îi stabilește locuința la unul dintre ei, ținând seama de interesul său superior.
- În mod excepțional, și numai dacă este în interesul superior al copilului, instanța poate stabili locuința acestuia la bunici sau la alte rude ori persoane, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire. Acestea exercită supravegherea copilului și îndeplinesc toate actele obișnuite privind sănătatea, educația și învățătura sa.

În cazurile prevăzute mai sus, părintele sau, după caz, părinții separați de copilul lor, au dreptul de a avea legături personale cu acesta. În caz de neînțelegere între părinți, instanța de tutelă decide cu privire la modalitățile de exercitare a acestui drept, ascultarea copilului fiind obligatorie,

Instanța de tutelă, prin hotărârea de divorț, stabilește contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copiilor.

În cazul schimbării împrejurărilor, instanța de tutelă poate modifica măsurile cu privire la drepturile și îndatoririle părinților divorțați față de copii lor minori, la cererea oricăruia dintre părinți sau a unui alt membru de familie, a copilului, a instituției de ocrotire, a instituției publice specializate pentru protecția copilului sau a procurorului.

COPIII

Potrivit articolului 260, copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie, precum și cu cei adoptați.

Părinții sunt cei care au, în primul rând, îndatorirea de creștere și educare a copiilor lor minori.

Copilul nu poate fi separat de părinții săi fără încuviințarea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Copilul care nu locuiește la părinții săi sau, după caz, la unul dintre ei are dreptul de a avea legături personale cu aceștia. Exercițiul acestui drept nu poate fi limitat decât în condițiile prevăzute de lege, pentru motive temeinice, luând în considerare interesul superior al copilului.

Conform articolului 263, orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul ei, trebuie să fie luată cu respectarea interesului superior al copilului. Pentru rezolvarea cererilor care se referă la copii, autoritățile competente sunt datorate să dea toate îndrumările necesare pentru ca părțile să recurgă la metodele de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă.

Procedurile referitoare la relațiile între părinți și copii trebuie să garanteze că dorințele și interesele părinților referitoare la copii pot fi aduse la cunoștința autorităților și că acestea țin cont de ele în hotărârile pe care le iau.

Procedurile privitoare la copii trebuie să se desfășoare într-un timp rezonabil, astfel încât interesul superior al copilului și relațiile de familie să nu fie afectate.

În sensul prevederilor legale privind protecția copilului, prin *copil* se înțelege persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nici nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, potrivit legii.

În procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Cu toate acestea, poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei.

Dreptul de a fi ascultat presupune posibilitatea copilului de a cere și a primi orice informație, potrivit cu vârsta sa, de a-și exprima opinia și de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea aceasta, dacă este respectată, precum și asupra consecințelor oricărei decizii care îl privește.

Orice copil poate cere să fie ascultat. Respingerea cererii de către autoritatea competentă trebuie motivată.

Opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare în raport cu vârsta și cu gradul său de maturitate.

Acest document vă este pus la dispoziție de Asociația Pro-vita - Filiala București. Dacă l-ați găsit util și mai doriți să consultați și alte resurse legislative utile pentru familie, intrați la www.provitabucuresti.ro. Dacă doriți să îl reproduceți, vă rugăm să menționați sursa.